

Landskap: *L. häne* Upptecknat av: *Amette Soneason*
 Härad: *Frosta* Adress: *Åsänge*
 Socken: *Ö. Åsänge* Berättat av:
 Uppteckningsår: *1943* Född år *1881* i *Åsänge*

Ullm. M. 78 B.

Bord.

Olika typer

Deras utseende

Placering

Bordets delar

Familiens plats vid bordet

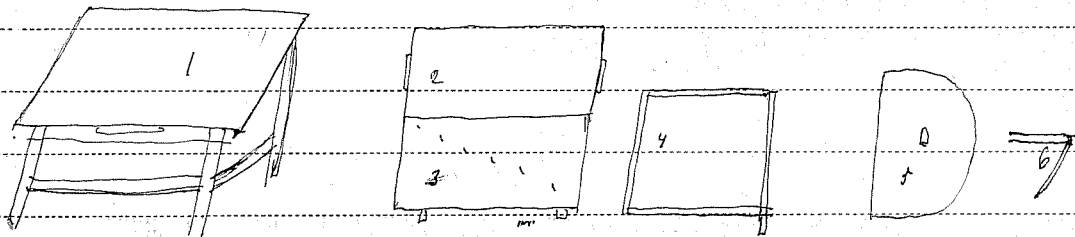
Dukar.

Benämna på bord.

Bord.

Matbordet, s.k. stuebord hade för i tiden i alla hem en bestämd plats. I bordstugen var de alltid i en härna framför säten. I mindre hem var de gjälfallet de skulle stå framför ett fönster. Ett enkelt hem som jag minns från barndomen, liksom bordet hem. Där stod matbordet framför fönstret, ena härnans vid sidan om bordet stod sängen, vid kammarväggen. Andra sidan var en bänken, så för i huset satt i en bänken, och vid bordssidan när han åt. De bordet var som en tecken! bordskivan rätt mycket ut om skraven, en stor bordstada. Grova ben, och tvärläer nere i kring infogade i bordskivans fält nere vid golvet. Di släerne var rätt breda.

Men i mindre hem var mycket s.k. klaffbord, slag bord. I ett hem, liksom skuga, var ett bord,² där var skivan bara smal, men så vid båda sidor var en klaff³ ett stå uppe. När de klaffen eller klaffarne var uppe, var där en ram⁴ i höjden med bordet som sköts fram så den stod i smedd under klaffen. Där var en låda vid var ända på skraven. Där var släer nere i kring, även di ständigen bredas.

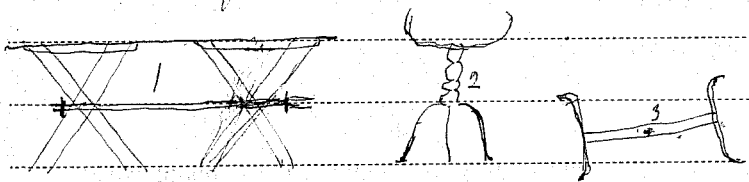
Sådana klaffbord var allmänna, men ej så allmänt med släsrne nere vid.
En sorts klaff att slå upp vid ena ändan var som beck 5 halv rund. Där var
en klass fäst i den som stödbenet var i sakk. De stödbenet ^{var} så ställt så de fälldes
till en vinkel. När då klaffen var nere, var den vinkeln under bordet.

Men folk blev missnöjda med di borden, de hände många gånger att di benen
gav vika, klaffen gick ner. De var ju vid gillen, eller då många var till bords som klet-
ten slags upp. Då kom ju både mat och skrätti i en röra på golvet. De kunde ske
bara när stötta mot med foten. Även en del långbord var försedda med en klaff
vid ena ändan som slags upp. Samma anordning med en rem som sköts fram.

Vid den av sådana långbord när klaffen kom till, blev stor. Vid gille togs di i bruk.
Senare börja di med halvar, sattes di i hop, blev de rena, men di var ju fin bords.
Di stod i kammaren, eller salen i bordhem. Di gille sattes en lös skiva mellan hal-
verna. Mindre bord, men ändå långbord, som var i mindre hem, stugar, var
skivan lös, där var två rätter på tvären som gick ner i skraven, så inte skivan
glad av. Alla bord gjordes av hemmansverk, De var ju bord i olika storlekar
eller som hemmet var alla bord var försedda med läder, i bland tre.
Di bordstyperna har varit till långt in på 1900 talet. Di har ju av många
blivit utbytta mot runda, så de blev moderna.

De i fråget. fig. 1. har jag ej sett något, men jag vet att här skall ha funnits. Men de är ju endast i rika och förnäma hem. Hestgårdar eller annars förnäma hus. En sådan typ som tecken 1 visar är sådant som när vi var på beterna. De är ju av enklaste modell. Bräder i kors utgjorde beken, en tvärske höll di korsen samman, så skivan var lös, men där var rävlar under, som stödde mot korsen, så inde skivan gled av. Så stod bordet mitt på golvet, båda säderna vid var sida om. För i tiden gjordes alla bord av hommasorikare. När man börde lämna hemmanet följde ju alltid långbordet och säderna med. Di var ju ej lämpade utan i stora stugor. Sånna s. k. fönsterbord har varit brukligt ända sen min barndom. De var smickare som gjordes dem. De var ju i bättre hem som de var, di stod i kammaren. De var ett fint svarvat grovt ben som stod på en tvåbenad fot², så var skivan antingen rund eller oval. Senare börja di med en typ³, två fötter sammanhölls med en stå därifrån var ett grovt ben, skivan var med fyra sidor. Även di var avsedda att stå i fönster. Fönstret och småbäncker hade ju ej så stora stugor, eller så många rum så di kunde ej ha så som storbäncker. Vid kammarfönstret hade ett sådant bord

sin plats.

Små bord som skivan var med fyra sidor, avlång, benen var tre, som var i kors. Di var flådade, eller visade med best. Mera vid golvet, på vart ben var en tjockare klumpa. I själva korset var en tjockare visning av botten. Så var något fint bygg sprängt på skivan. På senare tid har här ju varit allting i Flörby, där har ju varit möbelsnickare.

De beskrivna är så långt jag minns tillbaka, och in på 1900-talet.

På senare tid har även hos stugor och småbönder funnits fina bord, di har köpt på auktioner, eller i Flörby. För långt tillbaka hade ju inte småbönder mer än stugan och en kammar som di hade snygga. I kammarerna var ett bord vid fönstret. Senare börja di ju minndra så di fick något mera. Kunde di då få något större rum, så skulle di ha ett stort bord runt, mitt på golvet, så små bord vid fönstret.

Gamla bord sattes ut i lillasluga, och spis-kammarer, eller kök. På den tiden di hade all mjölk hemma, hade di på stora ställe mjölkkele, ett rum som mjölk kärten var i. Där var stora bord. Där kunde även vara lösa skivor som lades en lös ställning. I kök, och spis-kammarer, där kunde förekomma bord av många typer.

Skäpbord, de var ofta ett gammalt bord med stäär nere i kring, lades bräder på di stäärna, så kunde där ställas kärt. Ett gammalt skäp, de fanns ju för som var låga. De stod vid en vägg. Där fästes en större skiva på gjorda de nytta för bord.

Vid sådana rakända bord åt di ofta om sommarerna då de var varmt.

Här fanns en typ av bord som kallades sängbord. De var dels en bräda som lades på tvärs över sängen. De som låg i sängen, och skulle serveras något, en man sjuk, eller av helt bekvämlighet. När den då satt i sängen lades brädan på. Där ställdes drycken eller maten, jämte lampor. Men även en lös skiva med ett eller två inbajrade ben i, som ställdes så, att ene änden vika på sängkanten medan benen stödde mot golvet. Alla långbord var försedda med låda, i bland två till bredd. Många med tre, en vid var ända. I bordhem, var placeringen vid bordet så, att för sitt vid översta bordändan. I häman en långsäten var väjdränga krogen, på säten drängerna, längre ner fattiga och stekkel. På yttresidan av bordet funktionerna. I mindre hem, där som var ett litet bord, som stod vid förstret, var ju även fars plats vid bordändan, de väriga medlemmarna vid sidan och andra bordändan. Tarpare, eller husmän som hade många barn fick de flytta bordet fram så att alla fick plats i kring. En typ av bord som sådana skaffa sig var ett rund bord, men så att två sidor kunde stäs ner, så tog de mindre plats. Så stogs de halverna upp vid måltiderna. De stod för de mästa framför förstret. De kunde ju även bara stå upp ena halvan. Där var endast en spjåla som drogs fram, som höll halvan uppe. Sen de fick mera utrymme i stugan, barnen blev större och kom ut, togs gamla stolar och säte ut. Så ställdes bordet mitt i stugan, de kunde ju flyttas var som helst, och bli smala när de ville de.

Runda bord var i bruk på 1890-talet. De var ju till en början endast i bättre hem. Di stod då i fina rum, i salen, och små bord i kammare. Sen börja di alltmer, att di skulle ha sådana i stugan. Då flyttades långbord och sätts ut i kök, eller tillastuga. Säden togs ju efter herrgårdar, och stora ställen, där var falkastua, så börja allmogem allt mer och mer komma efter. Di ändra köket eller tillastuga så di åt där, även låg. Stugan blev mera en gäststuga, den skulle stå fin, om man kom var den ju alltid inbjudande. I stället för säden kom där småbord vid förstren, så ställdes en soffa också, senare på 1900-talet schäleng. Många har kvar en bänkken, men som fin. Sen kom forprere och småfolk också efter så fort di orka med att skaffa sådant. I slutet av 1890-talet och början på 1900 var de ju endast hos gamla som man såg den gamla inredningen. Di hade då börjat med nyare både bord och stolar. Di gamle sakerna blev ju även förgångliga och fick ersättas med nya. Här har även i sena tider varit enckare som gjort möbeler, fastän här varit färdiga att köpa. De var ju rent en herrschapsmöbel om man fattig på 1890-talet kunde skaffa ett runt bord, även något litet bord. De skulle vara om di kom över på auktion. Bord framför soffan är rätt gammalt bruk. När di börja med mindre bord. Di köptes färdiga, di stod i kammaren. Di var evlånge, dels oval, dels med fyra sidor. Den typen kom också till allmogem från större och finare hem.

Ett sätt varigenom sådan ändring av stugerna börja, var, att då Södergård ombyggdes den längan skulle ju vara i herrgårdstid. Där skulle vara en massa rum, och stort kök, samt särskilt fälkastua. Sjaren köpte nya möbler överallt, de gamle stugmöblerna kom i fälkastuan. Sen börja ju de större stälken så efter de, och ha dagligastugan till fin, och omändra köket. De var i början på 1870-talet.

Bordduk har så långt jag minns tillbaka varit brukligt, men inte i vardagslag förr. De var endast vid gille, juhl eller då någon främanande kom. De hade ju alltid hemmanvända dukar. De hade långa som passade till långbordet, de var ju vid gillet tillfälle. Så hade de bara korta dukar som breddes på ena ändan på bordet då när kom som de var så noga med så där skulle duk till, snarast serveras på bara bordet.

De var ju allt rita dukar, sen börja de med hutörta. På den tiden juckar gick i kring köptes många dukar iv den. Men de skulle de ju ligga på de runda bordet, eller också bara vara på en ändan. Gamla fog i regel var på dukarna.

De var ofta förr, att vid gille de ej hade så stora duk, de tog ett lakan, de var ju lärpta lakan. Fattiga fick ofta låna duk vid sådana tillfälle, och vid begravning som de skulle nödvändigt. Utika benämna på bord, långbor, småbor, fönsterbor, klaffbor, melkbor, sängbor, rämnabor. Delarna, borskraver, bajn, slau stäer, ränter, bortända, klaff.